

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

Opava 20.3.2012
čj. SRS 011423/2012

Oblastní odbor SRS

Jaselská 552/16

746 82, Opava

Zpráva č. 1 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–18.3.2012

1. Počasí

První polovina ledna představovala pokračování teplého počasí konce ložského roku, teploty se udržovaly v průběhu dne i noci slabě nad bodem mrazu. V polovině ledna se ukázaly slabé ranní mrazíky a srážky v podobě sněžení nebo sněhových přeháněk. Koncem ledna se nejprve postupně, později dosti silně ochladilo a následovaly dvě dekády trvalého mrazu, kdy teploty nezřídka klesaly na $-20\text{ }^{\circ}\text{C}$, místy i dosti hlouběji pod tuto hodnotu. Toto období se také vyznačovalo minimálními, ale většinou nulovými srážkami. Do nástupu mrazivého období stačila ještě slabá sněhová pokrývka v nižších i středních polohách zcela nebo částečně roztát, a tak se na řadě míst jednalo o holomrazy s vážnými následky pro ozimé plodiny. Koncem února a v první polovině března teploty ráno pravidelně klesaly pod nulu a přes den nad ní vystupovaly jen málo, rozmrzání půdy bylo proto velmi pomalé a na pozemcích se dlouho držela voda. První dva opravdu teplé dny s teplotami kolem $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ se objevily v samotném závěru sledovaného období, avšak rána byla stále chladná. Na srážky bylo období celkově dosti chudé. Průběh počasí byl lokálně ale velmi rozmanitý. Tak zatímco v Jeseníku byla 18.1. vyhlášena sněhová kalamita, protože za 12 hodin napadlo 60 cm sněhu a sněhová pokrývka vydržela do března, na Prostějovsku se trvalá sněhová pokrývka za celé zimní období udržela pouze jediný týden (12.–19.2.).

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vegetace je teprve na počátku, výskyt škodlivých organismů až na výjimky slabé. Počátkem března se už porosty ozimů přihnojovaly, setí jařin bylo zahájeno pouze místy v nejnižnějších lokalitách oblasti. O osudu porostů poškozených mrazem bude ještě v řadě případů rozhodnuto, situace se stále ještě mění, často bohužel k horšímu. Zemědělci čekají, v současné době se do většiny pozemků se zemědělskou technikou stejně nedostanou.

OBILNINY

Rada porostů zejména ozimých pšenic je v různém stupni poškozená mrazem. V nižších polohách oblasti totiž do nástupu silných mrazů už tak slabá sněhová pokrývka zcela roztála nebo byla jen velmi slabá a nesouvislá. Stav porostů ve vyšších polohách, které byly v kritickém období pod sněhem, je tedy obecně značně lepší. Celkově lze stav porostů zhodnotit jen velmi obtížně, protože se pozemek od pozemku mnohdy značně liší. Výrazně dobře se projevila dobrá mrazuvzdornost některých odrůd. Většinou minimální poškození bylo zaznamenáno na odrůdách Baletka, Bohemia, Epos nebo Mulan, naopak některé porosty odrůd Apache, Bagou, Biscay, Potenzial, Premion nebo RW Nadal byly poškozeny více, ale i zde jsou rozdíly v závislosti zejména na lokalitě, růstové fázi, množství sněhu

v době mrazů, ale i síle mrazu. Dá se předpokládat, že zaorávky nebudou výjimkou a rozhodování o nich nebude jednoduché. Budoucí vývoj porostů jistě ještě ovlivní i průběh počasí následujících dnů. Že testy životnosti rostlin nelze přeceňovat, ukazují výsledky z okresu Nový Jičín (Kunín), kde v testu odumřelo 96 % rostlin, avšak při následné kontrole porostu 13.3. byla zjištěna jeho slušná regenerace. Prakticky ve všech okresech se vyskytují silně poškozené porosty s předpokladem zaorávek.

U ječmene ozimého je situace podstatně lepší, ale i zde najdeme silně **mrazem** poškozené porosty, např. v okrese Karviná (Kopytov) nebo Přerov (Želatovice). Jsou to většinou porosty v nižších vývojových fázích. Porosty dostatečně vzrostlé, seté v agrotechnickém termínu vegetují většinou bez větších problémů.

PŠENICE OZIMÁ (RF 13–26 BBCH)

Střední až ojediněle silný výskyt **ružové sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis*)** zaznamenali na více porostech v lokalitě Javorník-Ves v okrese Jeseník.

Hodnocení napadení rostlin se provádí v době začínající jarní vegetace a koncem odnožování (fáze 29–30 BBCH) sledováním poškození porostu při úhlopříčném průchodu. Za škodlivé můžeme považovat napadení 5 a více % rostlin.

Chemická ochrana se nepředpokládá, přednost by měla dostat opatření podporující rychlou regeneraci porostu (dostatečná výživa dusíkem, podpora odnožování), případně vyvláčení napadených rostlin u silně napadených porostů.

Z chorob pat stébel převládají výskyty **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Giberella spp.*)**, v okresech Jeseník (Javorník-Ves) a Olomouc (Štěpánov) lokálně až střední.

Napadení listové pochvy se hodnotí koncem odnožování (29–30 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Pro každou průměrnou odnož z jednotlivých rostlin se určí zvlášť stupeň napadení.

Účinnost ošetření fungicidy proti chorobám ze skupiny *Giberella spp.* je ale sporná.

Silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zjištěn v okrese Olomouc (Velký Týnec).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby, České inspekci životního prostředí a rostlinolékařské správě a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

Lokálně silné zaplevelení zejména **rozrazilou (*Veronica spp.*)**, **penízkem rolním (*Thlapsi arvense*)**, **kokoškou pastuší tobolečkou (*Capsella bursa-pastoris*)**, **svízeli přítulou (*Galium aparine*)**, **chundelkou metlicí (*Apera spica-venti*)**, **heřmánky (*Matricaria spp.*)** a **merlíky (*Chenopodium spp.*)** na pozemcích bez podzimního ošetření herbicidy zjistili v okrese Jeseník (Javorník-Ves).

JEČMEN OZIMÝ (RF 13–28 BBCH)

Na Jesenicku (Velká Kraš) lokálně silně porosty ozimých ječmenů **fyziologicky žloutnou**.

Z chorob pat stébel opět převládají výskyty **obecné krčkové a kořenové hniloby (*Giberella spp.*)**, v okrese Olomouc (Štěpánov) lokálně až střední.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19–30 BBCH)

Silné **poškození mrazem** bylo zaznamenáno ve všech okresech, většinou však i po úplném odumření starších listů zůstává vzrostlý vrchol vitální. Výpadky rostlin jsou většinou

0–10 %, lokálně v okrese Šumperk (Mohelnice) kolem 20 %, v okrese Karviná (Dolné Lutyně) ojediněle až 30 %.

V okresech Jeseník (Javorník-Město) a Opava (Otice) lokálně zaznamenali **praskání** kořenového krčku.

Ojedinělé střední výskyty **fomového černání stonku řepky (*Leptosphaeria maculans*)** zaznamenali v okrese Jeseník (Bílý Potok, Javorník-Město).

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zjištěny v okresech Nový Jičín (Kunín) a Olomouc (Dubčany, Senice na Hané, Seničky, Újezd, Želechovice).
Způsob pozorování a indikace ochrany proti hraboši polnímu viz pšenice ozimá.

OKOPANINY

ŘEPA (RF 00 BBCH)

Podle osazení brslenů zimními vajíčky **mšice makové (*Aphis fabae*)** platí prognóza silného výskytu pro lokality Litovel a Nedvězí v okrese Olomouc, Dolní Lutyně a Nový Bohumín v okrese Karviná, středního výskytu pro lokality Olomouc-Nové Sady v okrese Olomouc a Penčice v okrese Přerov.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

OVOCNÉ DŘEVINY

Začíná líhnutí přezimujících škůdců ze zimních vajíček, především svilušek. Na celém území převládají slabé výskyty, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 00 BBCH)

Střední výskyty vajíček **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** a **mšic (*Aphididae*)** byl zjištěn v okrese Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves), střední výskyty vajíček **mery jabloňové (*Cacopsylla mali*)** v okresech Jeseník (Javorník-Město, Javorník-Ves) a Šumperk (Mohelnice) rovněž na insekticidy neošetřovaných stromech.

Líhnutí vajíček svilušky ovocné se sleduje 1x týdně od fenofáze rašení (53 BBCH). Na pěti náhodně vybraných místech výsadby se odebere na počátku rašení po jedné větvičce s vajíčky svilušky. Z každé větvičky se odřízne štítek kůry obsahující cca 100 vajíček a opatrně (aby se vajíčka nepoškodila) se přilepí štěpařským voskem apod. na podložní mikroskopické sklíčko nebo na dřevěnou destičku. Kolem štítku se vytvoří souvislý rámeček nanesením lékařské vazelíny, podložní sklíčka nebo dřevěné destičky (celkem pět) se zavěsí na pěti různých místech sadu do korun stromů a pravidelně se sleduje průběh líhnutí.

Ošetření akaricidy proti svilušce se signalizuje při zjištění 70–75 % vylíhlých larev ze zimních vajíček na neošetřených stromech.

Pozorování počtu květních nebo listových růžic s výskytem kolonií mšic se provádí od fenofáze zeleného poupěte do plného růžového poupěte.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. více než 10 kolonií mšic (nymf i zakladatelek) na 100 růžicích v období před květem jabloní.

Střední a silné výskyty mery jabloňové jsou problémem neošetřovaných stromů. Při běžném ošetřování insekticidy jsou výskyty většinou velmi slabé až nulové.

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 00 BBCH)

Silné výskyty přezimujících stádií **puklice švestkové (*Parthenolecanium corni*)** byly zjištěny v okresech Frýdek-Místek (Dobrá) a Šumperk (Bludov) na neošetřovaných stromech.

Zjišťování výskytu puklice švestkové se provádí na náhodně zvolených stromech na různých místech výsadby. V období před nebo nejpozději při rašení se odebere vzorek 20 dvou až tříletých, 20 cm dlouhých částí větví s plodonosným obrostem zkráceným na cca 1 cm (celkem 4 m). Na odebraných větvích se zjišťuje celkový počet přezimujících stádií – štítků.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahové hodnoty 25 a více štítků puklice švestkové na 1 m délky větví.

Střední výskyt vajíček **mšic (*Aphididae*)** byl zjištěn v okrese Jeseník (Javorník).

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek